

ÚSTR OTEVŘE DEBATU O PŘESTAVBĚ V ČESKOSLOVENSKU

Tisková zpráva ze dne 6. května 2026, Ústav pro studium totalitních režimů

Ústav pro studium totalitních režimů zve odbornou i širší veřejnost na mezinárodní konferenci „Přestavba v Československu“, která se uskuteční 12. května 2026 v Paláci Archa (zasedací sál, 3. patro). Jednodenní odborné setkání nabídne sondu do politického, společenského a ekonomického života Československa ve druhé polovině 80. let 20. století.

Konference se zaměří na období, kdy se v Sovětském svazu po nástupu Michaila Sergejeviče Gorbačova v březnu 1985 začaly prosazovat reformy. Ty měly za cíl zásadně proměnit stagnující sovětský systém a postupně se promítaly i do satelitních států ve střední a východní Evropě. Československé vedení však k reformám přistupovalo zdrženlivě – mimo jiné kvůli obavám z paralel s reformním vývojem po lednu 1968.

„Cílem konference je otevřít odbornou debatu o podobě a limitech přestavby v československém prostředí. Zajímá nás, jaké změny režim skutečně připouštěl, jak reagovala společnost i opozice a do jaké míry šlo o autentickou reformu, nebo spíše o kontrolovaný proces shora,“ konstatuje **Kamil Nedvědický, 1. námětek ředitele Ústavu pro studium totalitních režimů.**

Konference nabídne také vystoupení **ředitele ÚSTR Ladislava Kudrny**, který se tématu věnuje. *„Druhá polovina osmdesátých let představuje klíčové období, kdy se komunistický režim v Československu ocitl pod tlakem zvenčí i zevnitř. Pro Jakešovo vedení tzv. přestavba o otevřenost ztělesňovaly noční můru. Ústřední výbor KSČ si uvědomoval, že přežití režimu spočívá v nehybnosti, nikoliv v pohybu společnosti. Konference nabídne pohled na fenomén přestavby z různých perspektiv,“* prohlásil **Ladislav Kudrna.**

Odborným garantem konference je **historik ÚSTR Jan Kalous**, který zdůrazňuje význam tématu pro současné poznání nedávných dějin: *„Přestavba v Československu patří k důležitým tématům, na které se z různých perspektiv zaměřil výzkum v posledních 30 letech. Analyzuje se nejen politické rozhodování tehdejšího vedení KSČ, ale také dopady stagnace normalizačního režimu, opatrné pokusy o reformy a očekávání ve společnosti. Právě to činí z přestavby důležité téma, které si zaslouží systematickou odbornou reflexi i širší veřejnou diskusi.“*

LIMITY ZMĚNY: POLITIKA, EKONOMIKA A SPOLEČNOST POZDNÍHO SOCIALISMU

Program konference se zaměří na několik vzájemně provázaných tematických okruhů, přičemž zvláštní pozornost bude věnována především dvěma z nich. Prvním je fenomén gorbačovské perestrojky a její dopady na komunistické režimy ve střední a východní Evropě a mezinárodní kontext, který zásadně ovlivňoval i vývoj v Československu. Druhým klíčovým tématem budou politické, společenské a ekonomické aspekty československé přestavby, včetně jejích vnitřních limitů a rozporů mezi deklarovanými reformními cíli a jejich reálným naplňováním.

OD PERESTROJKY K PÁDU REŽIMU

Vedle těchto hlavních linií se konference bude zabývat také představami a strategiemi představitelů KSČ v procesu reformem. Pozornost bude věnována rovněž působení Státní bezpečnosti a jejímu vztahu ke společnosti v závěrečné fázi komunistického režimu, což umožní komplexněji nahlédnout mechanismy moci i proměny společnosti v tomto přelomovém období.

ÚSTR: VĚDA, VZDĚLÁVÁNÍ A PAMĚŤ NEDÁVNÉ MINULOSTI

Ústav pro studium totalitních režimů patří k nejvýznamnějším institucím v České republice, které se systematicky věnují zkoumání moderních dějin a uchovávaní historické paměti. Jeho práce se soustředí především na období nacistického a komunistického režimu – tedy na kapitoly minulosti, které zásadně formovaly podobu dnešní společnosti.

Historikové Ústavu se dlouhodobě zaměřují na odhalování dosud neprobádaných souvislostí, práci s archivními materiály i interpretaci klíčových událostí 20. století. Nejde však jen o akademickou činnost. ÚSTR aktivně usiluje o to, aby výsledky historického bádání nezůstávaly uzavřeny v odborných kruzích, ale byly srozumitelně a přístupně sdíleny s veřejností.

Každý rok proto organizuje desítky konferencí, seminářů, výstav a vzdělávacích programů, které propojují historiky, studenty, pedagogy i širší veřejnost. Tyto akce otevírají prostor pro diskusi o klíčových otázkách moderních dějin – od fungování totalitních režimů přes každodenní život v nesvobodě až po příběhy jednotlivců, kteří se s režimem střetli.

Důležitou součástí činnosti Ústavu je také podpora kritického myšlení a schopnosti reflektovat minulost v kontextu současnosti. Právě pochopení mechanismů moci, propagandy či společenské kontroly pomáhá lépe rozpoznávat rizika, která mohou ohrozit demokratické hodnoty i dnes.

SLEDUJTE NÁS DÁLE NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH:

 [Facebook](#)

 [Instagram](#)

 [X \(Twitter\)](#)

 [Youtube](#)

ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ (ÚSTR) je organizační složkou státu, do jehož činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona. (Činnost a poslání ÚSTR jsou ukotveny Zákonem o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek 181/2007 Sb. ze dne 8. 6. 2007). Definuje se jako paměťová instituce zkoumající dobu nacistické okupace 1939–45 a dobu komunistické nadvlády 1948–1989. Poskytuje veřejnosti výsledky své činnosti, zejména zveřejňuje informace o době nesvobody, o období komunistické totalitní moci, o činech a osudech jednotlivců, vydává a šíří publikace, pořádá výstavy, semináře, odborné konference a diskuse. Spolupracuje s vědeckými, kulturními, vzdělávacími a dalšími institucemi za účelem výměny informací a zkušeností v odborných otázkách, stejně tak se zahraničními institucemi a osobami, které mají obdobné zaměření. Podřízenou organizací ÚSTR je Archiv bezpečnostních složek (ABS), který spravuje veškeré písemnosti všech bezpečnostních složek z doby nacismu i komunismu, tedy nejenom Státní bezpečnosti, ale i Veřejné bezpečnosti, civilní a vojenské rozvědky. Ředitelem Ústavu pro studium totalitních režimů je Ladislav Kudrna.

Kontakt pro novináře:

Petra Jungwirthová, vedoucí Odd. komunikace ÚSTR/ tisková mluvčí, +420 770 172 146,
press@ustrcr.cz